

Per a què serveix l'ORTOGRAFIA?

Material didàctic

Tremp, novembre de 2013

ÍNDEX

1. Algunes consideracions sobre l'ortografia	3
2. Per a què serveix l'ortografia?	3
3. Activitats	5
4. Solucionari	13
5. Bibliografia	16

Autoria:

Col·laboració:

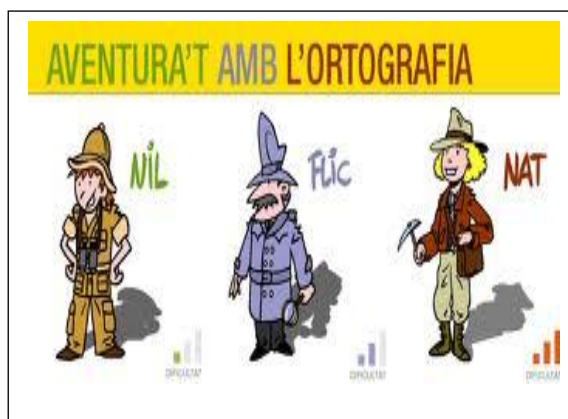

Generalitat de Catalunya
Departament d'Ensenyament
Centre de Recursos Pedagògics del Pallars Jussà

1. ALGUNES CONSIDERACIONS SOBRE L'ORTOGRAFIA

Les percepcions que mestres i aprenents tenim de l'ortografia, i de la norma lingüística en general, són una part important de l'**educació lingüística**.

En el món de l'educació funcionen un conjunt d'idees heretades sobre l'ortografia, que no se solen posar en dubte. Per exemple: s'acostumen a quantificar els errors ortogràfics en un text, però no se'n valoren els encerts; es tendeix a corregir immediatament els errors, fet que corrobora el pes de la imatge i de l'estètica sobre aquesta qüestió; o es considera irrellevant en quin tipus de text es produeixen els errors.

A més, socialment, existeix una gran pressió sobre l'ensenyament de l'ortografia, perquè existeix la creença que la normativa ortogràfica és la normativa per excel·lència i, per tant, el que es considera més important és ensenyar a escriure sense faltes.

En aquest quadernet reflexionem sobre per què escrivim com escrivim, és a dir, sobre quines són les utilitats de l'ortografia i quina importància té per a la llengua i per a la comunicació.

2. PER A QUÈ SERVEIX L'ORTOGRAFIA?

L'ortografia és un **acord** entre els parlants d'una llengua per tenir criteris comuns a l'hora d'escriure-la. Aquest pacte és imprescindible per facilitar la comunicació escrita entre totes les persones que facin servir una mateixa llengua. Amb aquest codi comú, la llengua també podrà actuar com a transmissora de la cultura. Per tant, l'ortografia és una convenció, i no és ni una arbitrarietat ni un caprici.

Les ***Normes ortogràfiques de la llengua catalana***, que han

complert cent anys, són el resultat d'una decisió pensada i adoptada per un grup de persones autoritzades¹ l'any 1913. Aquell acord va aplanar el camí a altres acords fonamentals per a la llengua catalana, que constitueixen el corpus normatiu: la *Gramàtica catalana* de Pompeu Fabra (1918) i el *Diccionari general de la llengua catalana* de Pompeu Fabra (1932).

És cert que les *Normes ortogràfiques* no van ser acceptades per alguns escriptors com Joaquim

Ruyra, però s'han demostrat imprescindibles per a la supervivència i la unitat del català. Les llengües en què no s'ha arribat a un acord a

¹ Entre aquestes persones hi ha lingüistes i escriptors tan reconeguts com Antoni M. Alcover, Joaquim Miret i Sans, Eugeni d'Ors, Josep Carner, Pere Coromines o Miquel dels Sants Oliver.

l'entorn d'una ortografia tenen més problemes per consolidar-se i per funcionar com a vehicles de transmissió cultural com trobaríem en el cas de l'occità.

La normativa ortogràfica catalana pot ser revisada i actualitzada, com succeeix en llengües com el francès, que recentment ha simplificat el seu sistema d'accentuació gràfica i ha eliminat l'accent circumflex, i com ha succeït recentment en el mateix cas català arran de la publicació del *Diccionari de la llengua catalana* de l'Institut d'Estudis Catalans (1995). Entre les diferents revisions i actualitzacions aportades per aquest nou diccionari normatiu podem destacar:

- L'ús del guionet. Es van suprimir els guionets que s'usaven per unir prefixos tòpics com *pre-*, *vice-* o *sots-* amb els mots corresponents (*preinscripció*, *vicerector*, *sotsdirector*, etc.) o mots compostos com *físicoquímic* o *grecoromà*.
- La representació amb *ede* mots compostos amb –etimològica (com *autoescola*, *poliesportiu*, *infraestructura*)
- L'adaptació i/o incorporació de neologismes (*tenis*, *escàner*).

3. ACTIVITATS

1. Llegeix les dos versions del text següent i contesta:

1

L'implantació del projecte comporta la necessitat, y la urgencia, en todas las áreas, de desarrollar actividades educativas y unidades didácticas ab materiales digitales. Aquesta situació planteja un repte y una oportunitat per á l'aprenentatge de llengüas. Es vol contribuir a desenvolupá certa consciencia lingüística a partir de las similitudsy las diferencias de diversos sistemas lingüísticos.

2

La implantació del projecte comporta la necessitat, i la urgència, en totes les àrees, de desenvolupar activitats educatives i unitats didàctiques amb materials digitals. Aquesta situació planteja un repte i una oportunitat per a l'aprenentatge de llengües. Es vol contribuir a desenvolupar certa consciència lingüística a partir de les similituds i les diferències de diversos sistemes lingüístics.

Has trobat dificultats a l'hora de llegir aquests textos? On i quines?

2. Els textos següents són de l'any 1874. Llegeix-los i fes l'activitat que es proposa a continuació.

DOS MOTS SOBRE 'LS QUATRE MOTS

(ORTOGRAFIA CATALANA)

«Qui calla otorga» diu un vell adagi, y si es virtut continuar callant quant una veu autorisada s'oposa á las conviccions pròpias no divulgadas, obligació y deber es tornar á parlar despres de aquella quant ja abans se parlá en sentit divers, pus sempre dóna prova de net qui 's sacut la pòls que li portan las novas ventadas.

Abans de tot devem consignar nostre goig ab una enhorabona, dirigida al experimentat y respectable escriptor que s'ha resolt á pèndrer part, tebi ó no tebi, en la brega ortogràfica catalanesca, pus son exemple pót animar als que fins ara han callat, y, á la fí, la bona discussió es sempre llum, sobre tot entre 'ls que van de bona fé, y aman la veritat, la ciència y la pátria per lo que ellas són, nó pera fer negoci á sa sombra. Enhorabona, sí, al coneixedor de la poesia popular y primer publicador de sas mostras, al autor de *Los Trobadores en España*, al que tant ha treballat en bè de las lletras en general, y en bè de las lletras de sa terra, enhorabona, sí, de cor, pus quant tals sacerdots se mouhen, senyal que la discussió té vida, que la veritat s'aclara, y que 's perdrá pera sempre lo pobre sistema de tants escolans de *amen*, sense voluntat ni judici propis, que si bè de mòltas cosas parlan, com sobre ellas no hi ha hagut formals debats, ni han fet estudi, las fallan, no obstant, conformantse sols ab lo sentit del primer sagristá á qui serveixen.

Justificat deixa ab sos quatre mots la persona á qui 'ns dirigim son caràcter esbrinador y lo mòlt que al corrent está del moviment lliterari y resurrecció filològica de diversas regions, y punts toca sobre la nostra llengua que són certament importants. De tots no devem ocuparnos, que prou feyna tenim, en l'estat present, defensantnos de la guerra que 'ns mouhen de fora de Catalunya, per haver defensat

Nova York de Novembre de 1874

Aquet es lo sigle de las llums.

No vol dir axó que las llums se hagian inventat en aquet sigle, nó : la llum es més vella que lapicor, més quel anar à peu y encarà més quelmon.

Quant Deu se posa a treballar, só es à ordenarlo Univers trehientio del calaix de sastre en queestaba, la primera cosa que feu, fou encendrer lallum.

Aixis ho diu la Bíblia : " Y Deu digué : Fassisla llum. Y la llum fou feta.

Lo sol fou la sua llumanera.

Desde llavors tothom ha imitat lo seu exemple. La primera cosa que fa aquell que no vol estarà foscas es encendrer la llum.

Ab la llum se han fet cosasmaravellosas. Un tanoca del temps dels GrechsquesdeyaPrometeu (motiu que li van treurer perquè vaprometre fer un home de bó) se va enfilar al Celpera agafar la llum y animar ab ella un ninot defanch que habia fet. Però aqueixa entremaliadurali va costar molt cara.

Un altre barret de riallas que vivia à Atenas yse deyaDiógenes, anaba de dia ab una llum encesabuscant un home, y diuhen que may poguétrobarlo. Jo crechquel millor modo de ansopegarab un home es anar à las foscas.

No parlarem de la llumaneramaravellosa deaquel moro quesdeya Aladino perquè quant dinava se encomenaba aAlah.

Tothom que hagiavist lo famós ball que se representà à Barcelonaen lo any 1841 sab las cosasmiraculosas que feyaaquella llumanera màgica.

- a) Troba exemples de com representen en cada text els aspectes següents:

Text	Preposicions conjuncions	Mots femenins plurals	Verbs
DOS MOTS SOBRE 'LS QUATRE MOTS			
NOVA YORK			

b) Quina valoració faries si cada text que llegissis en català seguís criteris ortogràfics diferents?

3. Escolta aquesta notícia sobre una exposició dedicada al dialecte pallarès: <http://www.youtube.com/watch?v=XwgW4Pquvog> . Recull-hi elements lingüístics propis de la llengua oral col·loquial i busca quina és la forma escrita formal que els correspon.

Forma oral col·loquial	Forma escrita formal

4. A continuació disposes de tres textos reals. Comenta'ls des del punt de vista lingüístic i comunicatiu

1. Etiqueta en un pot de mel

Mel d'alzina-roure (*Quercus* sp.)

En les zones montanyoses semi-humides, a uns 1000 – 1.300 m. d'alçada, acostuma a haver-hi una franja de contacte entre alzinars i roureres en els que després de les tempestes d'agost es donen condicions especials que afavoreixen la producció d'una sàvia més rica. Les abelles recullen aquesta secreció tipus nèctar elaborant amb ella aquesta mel d'alzina. És una mel color àmbar molt fosc, aroma intens i gust dolç amb notes salades.

2. Notícia de premsa

Més de 1500 efectius treballen tota la nit contra el foc de l'Empordà

Ja s'han enlairat els primers hidroavions i helicòpters bombarders

Més de 1500 efectius, un miler dels quals són bombers treballen intensament durant aquesta nit a l'Alt Empordà per impedir que l'incendi avanci. El foc continua actiu i els efectius desplaçats a la zona centren els seus esforços al flanc dret, la part més occidental, per impedir que les flames puguin estendre's cap a l'Alta Garrotxa. En fer-se de nit, els medis aeris s'han retirat i s'han quedat els efectius terrestres dels Bombers de la Generalitat.

3. Fullet publicitari

Biomassa neta, S.L. us ofereix fer estelles de restes forestals, tancant així el cicle natural d'una manera neta i com a alternativa als combustibles fòssils, que cada cop tenen un preu més elevat (gas-oil) i són altament contaminants (carbó).

Serveis

- Assessorament gratuït sobre la instal·lació necessària i les possibilitats de les calderes de policombustibles per calefacció domèstica.
- Recollida gratuïta de restes vegetals
- Trituració a domicili (fins a 40 metres cúbics/hora) per biomassa.
- Venda d'estelles de fusta, pellets, casca d'ametlla, pinyola d'oliva, entre d'altres.

Comentari

5. Corregeix aquest text, però sense intervenir en els aspectes ortogràfics. Marca en vermell les esmenes que hi introdueixis.

Construccions Farré, S.L.U.
C. de la Generalitat, 222
Esplugues de Llobregat

Senyor client,

La família Farré, en representació de l'empresa Construccions Farré, S.L.U. s'adreça a tots vostès perquè són la raó de la nostra existència.

Com molts ja saben, Construccions Farré, S.L.U. avala una experiència de més de 29 anys i tot gràcies a vostès que han confiat al llarg d'aquests anys amb nosaltres. Fa 3 anys, vàrem tenir l'ideia de separar la construcció de la maquinària i així ho vàrem portar a terme sota el nom comercial de MAQ, SL, per poder donar més bon servei i qualitat a tots vostès que sempre confien amb la nostra manera de treballar.

El nostre àmbit d'actuació té presència a tots el municipis del Baix Llobregat, l'Alt Penedès, l'Anoia i l'Osona amb els 68 treballadors que formen la nostra plantilla que està composta per paletes, encofradors, picapedrers, guixaires, xofers i peons.

El nostre objectiu és puguer-li oferir allò que vostè té en ment ja sigui desde la construcció de vivendes, obra civil, agrícola, pública, industrial o bé moviment de terres amb la maquinària com retroexcavadores, grúes, camions, dumpers, plomes, banyeres i trasllat de maquinària. També li oferim la venda de pedra del país i llosa de diferents gruixos.

Sempre al seu servei,

Família Farré

Esplugues de Llobregat a Març de 2013

Quina valoració fas després de revisar el text, sense intervenir en ortografia?

5. SOLUCIONARI

Pregunta 1:

L'alumnat ha d'indicar estranyesa i dificultats de comprensió del text 1.

Pregunta 2

Prep. /conj.: (text 1))á, y, pus,ab, ó

(text 2) y, só es, à, ab

Mots femenins plurals: (text 1) própias, divulgadas, ellas, mostras, lletras,

(text 2) foscas, cosas, meravellosas, riallas,

Verbs: (text 1) sacut, portan, péndrer, aman, mohuen, defensantnos

(text 2) hagian, trehientio, estaba, encendrer, fessis, deya, havia, sab

La valoració és que ens trobem davant d'una ortografia arbitrària i anàrquica, sense acord ni consens, fet que en dificulta la comprensió.

Pregunta 3:

Alguns casos que trobem en la notícia:

Forma oral col•loquial	Forma escrita formal
Açò d'ací	Això d'aquí
Em fargo	Em
Potxons	Petons
Tavella	Mongeta tendra
Garrota	Pastanaga
Siguen	Siguin
Constituís	Constitueix
Servissen	Serveixen
Comunica'ns	Comunicar-nos

Pregunta 4:

En aquests textos trobem errors ortogràfics (en groc), però també errors gramaticals, textuals i convencionals (en blau) que cal esmenar, a banda de tots els aspectes

adequats que contenen, que són la majoria. Cal que l'alumnat valori aquestes proporcions.

1.

En les zones **montanyosessemi-humides**, a uns **1000 – 1.300m.** d'alçada, acostuma a haver-hi una franja de contacte entre alzinars i **roueresen els que** després de les tempestes d'agost es donen condicions especials que afavoreixen la producció d'una **sàvia** més rica. Les abelles recullen aquesta secreció tipus nèctar **elaborant amb ella** aquesta mel d'alzina. **És** una mel color **àmbar** molt fosc, aroma intens i gust dolç amb notes salades.

2.

Més de **1500** efectius treballen tota la nit contra el foc de l'Empordà
Ja s'han enlairat els primers hidroavions i helicòpters bombarders
Més de **1500** efectius, un miler dels quals són **bombers treballen** intensament durant aquesta nit a l'Alt Empordà per impedir que l'incendi avanci. El foc continua actiu i els efectius desplaçats a la zona centren els seus **esforsos** al flanc dret, la part més occidental, per impedir que les flames puguin estendre's cap a l'Alta Garrotxa. En fer-se de nit, els **medis aeris** s'han retirat i s'han quedat els efectius terrestres dels Bombers de la Generalitat.

3.

Biomassa neta, S.L. us ofereix fer estelles de restes forestals, **tancant** així el cicle natural d'una manera neta i com a alternativa als combustiblesfòssils, que cada cop tenen un preu més elevat (**gas-oil**) i són altament contaminants (carbó).

Serveis

- **Assesoramentgratuit** sobre la **instalaciónecesària** i les possibilitats de les calderes de policombustibles per calefacció domèstica.
- Recollida **gratuïta** de restes vegetals
- Trituració a domicili (fins a 40 metres cúbics/hora) per biomassa.
- Venda d'estelles de fusta, pellets, casca d'ametlla, pinyola d'oliva, entre d'altres.

Pregunta 5:

L'alumnat ha de valorar la importància dels elements gramaticals, convencionals i textuais en el text com a producte final.

Construccions Farré, S.L.U.
C. de la Generalitat, 222

Esplugues de Llobregat

Senyor client,

La família Farré, en representació de l'empresa Construccions Farré, S.L.U., s'adreça a vostè perquè és la raó de la nostra existència.

Com molts ja sap, Construccions Farré, S.L.U. avala una experiència de més de 29 anys i tot gràcies a vostè, que ha confiat al llarg d'aquests anys amb nosaltres. Fa 3 anys, vàrem tenir l'idea de separar la construcció de la maquinària i així ho vàrem portar a terme sota el nom comercial de MAQ, SL, per poder donar més bon servei i qualitat a vostè, que sempre confia en la nostra manera de treballar.

El nostre àmbit d'actuació té presència a tots els municipis del Baix Llobregat, l'Alt Penedès, l'Anoia i Osona amb els 68 treballadors especialitzats que formen la nostra plantilla: paletes, encofradors, picapedrers, guixaires, xofers i peons.

El nostre objectiu és puguer-li oferir allò que vostè té en ment ja sigui desde la construcció d'habitatges; obra civil, agrícola, pública, industrial o bé moviment de terres amb la maquinària com retroexcavadores, grúes, camions, dumpers, plomes, banyeres i trasllat de maquinària. També li oferim la venda de pedra del país llosa de diferents gruixos.

Sempre al seu servei,

Família Farré

Esplugues de Llobregat, març de 2013

6. BIBLIOGRAFIA

CAMPS, A. [ET AL] (1989): *L'ensenyament de l'ortografia*. Barcelona: Graó.
FARGAS, A. (1999): "Ortografia: norma i ús" A: VILÀ, M. & FARGAS, A. (coords.): *Normativa i ús de la llengua*. Barcelona: Graó, 85-91.